

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus

Tractatus de erroribus Pelagianorum, de gratia, de iustificatione & merito,
de virtutibus theologicis & quatuor cardinalibus, ac de ineffabili mysterio
incarnationis

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniae Agrippinae, 1671

§. II. Solvuntur objectiones

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77177](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77177)

sti res autem futura, non potest dici remanere in aliquo suo effectu, utpote cum nullus sit talis effectus, quia omnis effectus presupponit existentiam suae causae, vel praesentem, vel praeteritam.

26 Obijcies secundò contra secundam conclusionem: D. Thomas in 3. dist. 16. quaest. 1. art. 3. dicit expressè nullam fuisse virtutem in Christi anima ad immutandam legem aut cursum naturae, sive ad patranda miracula, nisi per modum orationis, aut intercessionis: At hæc causalitas non est physica, sed moralis, ut constat: Ergo censet D. Thomas, Christum ut hominem non fuisse causam physicam, sed solum moralem, illorum miraculorum quæ edidit dum in terris existeret.

27 Respondet Cajetanus hic art. 2. quod Author doctor seipso correxit illud quod in sententiis docuerat, cum in isto articulo clarissimè concedat humanitati Christi ut unitæ Verbo Divino, & ex unione ad illud, vim instrumentalem ad omnes immutationes miraculosas, præterquam ad annihilationem, & idem est de creatione.

28 Verum necesse non est ad hanc solutionem recurrere, cum sine violentia literæ ille locus dupliciter exponi possit. In primis enim dici potest D. Thomam non loqui ibi de virtute ad faciendum miracula tam principali quàm instrumentali, sed solum de principali. Unde sensus verborum ejus solum est, quod nulla virtus fuerit in Christi anima ad principaliter patranda miracula, nisi moralis, per orationem, aut intercessionem; cum quo tamen stat quod habuerit in super virtutem physicam, non quidem principalem, sed instrumentalem ad illos effectus.

Vel aliter potest exponi ille locus, juxta doctrinam quam idem S. Doctor tradit hic art. 3. in corp. ubi ait quod anima Christi potest dupliciter considerari, uno modo secundum propriam naturam & virtutem, & hoc modo sicut non poterat immutare exteriora corpora à cursu & ordine naturæ, ita & non poterat immutare proprium corpus à naturali dispositione, quia anima habet secundum suam naturam determinatam proportionem ad proprium corpus. Alio modo potest considerari anima Christi, secundum quod est instrumentum unitum Verbo Dei in persona, & sic subdebatur ejus voluntati totaliter dispositio proprii corporis. Ex qua doctrina facillè intelligitur testimonium adductum ex tertio libro sententiarum, exponendum enim est de humanitate Christi secundum propriam naturam accepta, sic enim solum habet posse ad patranda miracula per modum orationis & intercessionis concurrere, in quo convenit cum sanctis, qualiter ordinariè operantur: si tamen consideretur humanitas Christi, ut conjuncta Deo, sic potest operari, & de facto operatur instrumentaliter physice plura opera miraculosa.

30 Obijcies tertio: Ex miraculis quæ Christus fecit dum existeret in terris, quædam patrata sunt per creationem, & alia per suspensionem concursus divini, quando enim in ejus baptismo miraculose apparuit columba, si vera columba fuit, per creationem producta est: obscuritas vero illa miraculosa Solis, quæ in ejus passione accidit, per subtractionem divini concursus facta fuit, Deus enim tunc denegavit Soli suum concursum ad illuminandum; & idem videtur dicendum de illo miraculo quod Christus fecit, cum super aquas ambulavit; illud enim non aliunde contigisse videtur, nisi ex subtractione divini concursus, quem tunc aquis denegavit, ne

A gravitarent, & descenderent. Sed neque ad creationem, neque ad suspensionem divini concursus, potest humanitas Christi tanquam instrumentum physicum assumi, ut docent communiter Thomistæ: Ergo saltem respectu illorum miraculorum, non potuit humanitas Christi esse instrumentum physicum, sed tantum morale.

Respondeo negando majorem, ad cuius primam probationem, seu primum exemplum quod adducitur in contrarium, dicendum est columbam illam quæ apparuit in Jordane dum Christus baptizaretur, factam fuisse ex præterente materia aeris, vel alterius elementi, adeo per creationem non fuisse productam.

B colligitur ex S. Thoma infra quaest. 39. art. 7. fine corporis, ubi exponens modum quo potest Deus columbam illam formare, ait ex Augustino: Non erat difficile verum corpus columbe sine aliorum columbarum ministerio figurare, sicut non fuit difficile verum corpus in utero Mariæ, sine ministerio ne fabricare, cum creatura corporea, & in ipsa materia semina ad formandum hominem, & in ipso mundo ad formandum columbam, imperio Domini volantes ferretur. Ex quibus patet, existimare S. Doctorum cum Augustino quem sequitur, sic fuisse formatam illam columbam, sicut formatum fuit corpus Christi in visceribus B. Virginis, quæ adeo illam non fuisse creatam, sed ex præterente aeris vel alterius elementi materia productam.

C Ad secundum exemplum dicendum obervationem solis in morte Christi, non fuisse per subtractionem concursus divini, sed per interpositionem lune inter Solem & terram, ut Dionysio in Epist. ad Policarpum docet S. Thomas infra quaest. 44. art. 2. ad 2. ubi quatuor vel quinque miracula in tali eclipsi contigisse observat, præterque ibidem sententiam Dionysii opinionem Origenis, existimantis illam obscuritatem provenisse ex positione alicujus densissimæ nubis inter Solem & terram: Quod etiam (siquit) alij Astrologi ubique terrarum tunc existentem crediderunt, quia non fuerunt solliciti de observatione eclipsi, quia tunc tempus non erat, unde illam obscuritatem ex aliqua passione aeris accidere putarent. Sed in Egypto ubi raro nubes apparent, propter asperitatem, permorsus est Dionysius, & socij ejus, prædicta circa illam obscuritatem observarent.

D Ad tertium exemplum similiter dico, miraculum illud quod Christus fecit cum super aquas ambulavit, non contigisse ex subtractione divini concursus quem tunc Deus aquis denegavit, ne gravitarent, sed ex eo quod corpus Christi fuit tunc communicata dos agilitatis per modum transeuntis, qualiter etiam redundant ex gloria animæ ad corpus in transfiguratione claritas per modum passionis transeuntis, ut docet S. Thomas infra quaest. 45. art. 2. his verbis: Ad corpus Christi in transfiguratione derivata est claritas à divinitate & anima ejus, non per modum qualitatis immanentis, afficientis ipsum corpus, sed magis per modum passionis transeuntis, sicut cum aer illuminatur à Sole. Unde ille fulgor tunc in corpore Christi apparens, miraculosus fuit, sicut & hoc ipsum quod ambulavit super undas maris.

E Obijcies quartò contra tertiam conclusionem: De ratione instrumenti physici est, ut contingat subiectum in quo debet recipi ejus effectus, est enim indistantia localis, seu contactus physicus, in omni agente physico, conditio necessaria ad agendum: Sed humanitas Christi modo

modò in cœlis existens, non contingit subiecta A
in quibus producit gratia, vel circa quæ in ter-
ris operationes miraculose fiunt, ut constat: Ergo
non concurrunt instrumentaliter physice ad illos
effectus. Eadem est difficultas de miraculis quæ
Christus edidit, dum esset in terris; non enim
physice contigebat Christus omnes homines
quos miraculose sanavit, vel mortuos quos ad
vitam revocavit: nam Matth. 8. solâ voce sana-
vit servum centurionis absentem, Joan. 4. sani-
cavit resurrexit filium Reguli distantem, & cap. 11.
voce revocavit animam Lazari existentem in
Lybmo, quod vox illa pertingere non potuit.

Respondeo primò, distinguendo Majorem: B
De ratione instrumenti physici est ut contingat
subiectum in quo debet recipi ejus effectus: si sit
instrumentum naturale, vel artificiale, concedo:
si sit instrumentum supernaturale, & divina vir-
tutis, nego. Hoc enim inter instrumenta primi &
secundi generis intercedit discrimen, quòd illa
debent necessariò contingere subiectum in quo
effectus ipsorum recipitur, non verò ista: ferra
enim v.g. aut dolabra debet contingere lignum
in quod ab artifice debet introduci forma artis,
& in illud deferre virtutem aut motionem illius,
sacramenta verò & alia divina virtutis instru-
menta, non debent necessariò physice continge-
re subiectum in quo illorum effectus producit.
Unde D. Thomas 2. 2. quæst. 178. art. 1. ad 1. do-
cet Deum posse elevare interiorem hominis o-
perationem ad physice patranda miracula in re
externa & distante. Et 1. p. quæst. 64. art. 4 ad 2.
asserit Dæmones in aère isto detentos, torqueri
ab igne inferni. asseritque Glossam Jacobi 3. di-
centem: *Dæmones portant semper ignem gehennæ,*
quocumque vadant. Ratio verò hujus discriminis
petitur ex eo: quod in instrumentis naturalibus
aut artificialibus, virtus causæ principalis non
ita est diffusa, ut per se ipsam possit immediatè
contingere passum, vel subiectum operis natura-
lis, aut artificiosi, quando illud est distans: virtus
autem Dei, ob ejus immensitatem, est omnibus
rebus intimè præsens & indistans; unde non est
necesse quod mediante instrumento illam defe-
rent, reddatur præsens subiecto in quo gratia
D vel alius effectus supernaturalis producit. Ali-
quale hujus rei exemplum habemus in naturali-
bus: æstimativa enim, licet sit tantum in capite,
operatur tamen in pede, ipsum tanquam instru-
mentum animæ sensitivæ movendo, ex eo quod
anima cui conjungitur, & quæ est causâ princi-
palis talis motus, formaliter in pede existat.
Cum ergo Deus, qui est causâ principalis pro-
ductiva gratiæ & miraculorum, omnibus rebus
præsens sit, potest humanitas Christi, ut instru-
mentum conjunctum ipsius, instrumentaliter
physice concurrere ad producendos illos effectus
in quibuscumque subiectis, etiam distantibus,
nec requiritur quod ea physice contingat.

Hæc solutio hand dubie probabilis est, & ve-
ram ac Thomisticam doctrinam continet, ut ta-
mè adhuc magis elucidetur, & difficultas propo-
sita penitus evacuetur, melius & clarius respon-
deri potest, distinguendo duplicem propinquitatem
vel contactum, nempe contactum suppositi, vel
rei quæ est instrumentum, & contactum virtutis,
& causalitatis, quâ actu cum causâ principali ef-
ficat: & dicendo quod quamvis ad rationem in-
strumenti physici (præsertim si sit instrumentum
divinæ virtutis) non sit necesse ut illud per se ip-
sum, seu per suam entitatem, attingat subiectum

vel effectum qui in eo producit, quia propin-
quitas agentis instrumentalis ad passum, est con-
ditio divinâ virtute supplebilis; loquendo ta-
men de contactu virtutis & causalitatis, impli-
cat contradictionem instrumentum propriè &
in rigore physice causare, & quod simul cum
causalitate & virtute per eum derivata a causâ
principali, non tangat spiritualiter & virtualiter
passum. Unde S. Thomas infra quæst. 48. art. 6. ad
2. Passio Christi, licet sit corporalis, habet tamen spiri-
tualem virtutem ex divinitate unita, & ideo per spiri-
tualem contactum efficaciam fortitur. Et quæst. 56.
art. 1. ad 3. Resurrectio Christi est causâ efficiens nostræ
resurrectionis, virtute divinâ, cujus proprium est mor-
tuos vivificare: quæ quidem virtus præsertim at-
tingit omnia loca, & tempora; & talis contactus vir-
tualis sufficit ad rationem hujus efficientiæ, nempe in-
strumenti physici à Deo elevati. Quibus verbis
apertè docet de ratione instrumenti physici esse
quòd contingat passum, seu subiectum in quo
producit effectus ejus, saltem contactu vir-
tutis.

Ratio etiam id suadet: Non enim est intelligi-
bile, quod instrumentum aliquod physica effici-
entia producat effectum, quem neque propriâ
virtute, neque virtute ab agente principali de-
rivata contingit, quia instrumentum, etiam à
Deo elevatum, verè ac propriè agit & efficit, alio-
quin Deus se solo & sine instrumento totum effi-
ceret: Sed efficere nequit, si virtualiter non tan-
gat, quia agere est virtute activâ actu dare esse,
& ipsâ productio & actualis efficientia, est vir-
tualis & realis contactus: Ergo implicat instru-
mentum aliquod physice agere, nisi saltem con-
tactu virtutis, passum, seu subiectum in quo de-
bet recipi ejus effectus, contingat. Unde ad ob-
jectionem in forma respondeo, distinguendo
Majorem. De ratione instrumenti est ut contin-
gat subiectum in quo debet recipi ejus effectus,
contactu suppositi, seu rei, nego Majorem: con-
tactu virtutis & causalitatis, concedo Majorem.
Similiter distinguo Minorem: Humanitas Chri-
sti modò in cœlis existens non contingit subje-
cta in quibus producit gratia & c. contactu sup-
positi, seu rei, concedo Minorem: contactu virtutis
& causalitatis, nego Minorem, & Consequentiam.

Obijcies quindò: Humanitas Christi eodem 38
modo concurrat ad productionem gratiæ & mi-
raculorum, quo ejus mors & resurrectio: Sed
nec mors nec resurrectio Christi sunt causæ in-
strumentales physica gratiæ & miraculorum:
Ergo nec ejus humanitas. Major est D. Thomæ
infra quæst. 48. art. 6. ubi docet omnia quæ ope-
rata est humanitas Christi circa nostram salu-
tem, præcipuè ratione passionis operatam esse,
& quæst. 56. art. 1. asserit nostram resurrectio-
nem esse effectum in genere causæ efficientis re-
surrectionis Christi. Minor verò suadetur:
Quod non est, nequit esse causâ physica alicujus
rei: Sed passio Christi, ejusque resurrectio, mo-
dò non sunt: Ergo nequeunt esse causâ physica
miraculorum, & gratiæ, aliorumque effectuum
supernaturalium qui nunc fiunt.

Huiusmodi argumento respondent aliqui 39
concessâ Majori negando minorem, ad cujus
probationem, negant Majorem, existimant e-
nim id quod non est, posse, de potentia Dei abso-
luta, physice causare: tum quia (inquiunt) exi-
stentia in causâ efficiente, requiritur solum ut
conditio necessaria ad causandum, subindeque
potest à Deo suppleri, sicut approximatio seu

contactus agentis ad passum, est conditio quam Deus potest supplere, ut in solutione precedentis objectionis dicebamus. Tum etiam, quia si aliqua ratione res non existens non posset causare, maxime quia id quod in se non existit, nec ratione sui potest agere, cum in se non sit nec ab alio ut instrumentum ad operandum assumitur. Sed hac ratio non convincit: Ergo & minor probatur: Licet id quod in se non est, non possit assumi ut instrumentum ab alio in cuius mensura non sit, non tamen impossibile videtur quod assumatur ab alio in cuius mensura est: Sed res futura, licet in propria mensura non sit, est tamen in mensura Dei, futurum enim est praeiens aternitati, quae est mensura Dei: Ergo à Deo potest assumi ut instrumentum physicum.

Confirmatur: Quod ratione sui non extenditur ad causalitatem alicujus termini, ut Dei instrumentum potest extendi, quia Dei causalitas ad talem terminum extenditur: Ergo pariter quod in se non existit, si tamen existit in mensura superiori Dei, quae extenditur ad futurum, ut instrumentum Dei, poterit extendi ad aliquid physicè causandum.

Hac tamen solutio sustineri nequit, potestque breviter confutari: Agere enim est actualitas causae efficientis: non prima: Ergo secunda, subindeque supponit esse, quod est prima actualitas.

Confirmatur: Quia calefactio est actio productiva caloris, & terminatur ad illum, debet in agente supponere calorem, vel formaliter, vel eminenter: Sed causalitas seu efficientia physica, est productiva existentiae, & terminatur ad illam: Ergo debet supponere esse in agente, & consequenter ad agendum semper requiritur & supponitur existentia.

Nec valet si dicas, quod agere necessario requirit existentiam, non in mensura propria, sed in mensura Dei, quae est aternitas. Nam contra est quod operatio quae est productio rei in hac mensura nostra creata, existit etiam in tali mensura: Ergo etiam prima actualitas rei agentis, nimirum existentia, debet esse mensurata eadem mensura. Unde

Ad primum fundamentum hujus solutionis respondetur, multoties requiri ad causalitatem alicujus causae aliquas conditiones essentialiter, & non solum ex natura rei, ut patet in apprehensione finis, quae quidem ad finalizandum, in probabiliiori sententia, solum est conditio, & tamen nec de potentia Dei absoluta potest moveri voluntas à fine, sine praevia apprehensione illius: pariter ergo ad agendum physicè essentialiter requiritur existentia, subindeque à Deo suppleri non potest. De contactu autem jam dictum est, quod si loquamur de contactu suppositi, seu de approximatione agentis ad passum, non requiritur essentialiter ad agendum; contactus tamen virtutis, essentialiter est necessarius, cum claudatur essentialiter in actione per quam agens operatur, ut in solutione precedentis objectionis declaravimus.

Ad secundum, concessa Majori, nego Minorem, ad probationem, nego Majorem; quia implicat ex terminis, ut dictum est, quod agens operetur operatione mensurata mensura creata, nisi ipsum etiam tali mensura mensuretur: cum autem etiam assumatur à Deo ut instrumentum, debeat operari operatione mensurata mensura creata, consequens est id quod in se nullo modo

existit, non posse à Deo ut instrumentum assumi. Ad confirmationem, concessa Antecedente, nego. Consequentiam quia ut mox dicebamus, hoc ex terminis implicat, nulla verò est incantia, quod aliqua res creata recipiat instrumentum aliquam, per quam ad aliquam operationem eleveatur, ad quam ex natura sua & virtute propria nequit peringere. Hac igitur solutio prae-termisâ,

Dicendum est, quod quando D. Thomas de passionem & resurrectionem Christi esse instrumenta nostrae salutis & resurrectionis, hoc debet intelligi de passione & resurrectione prout sunt quidam motus in fieri qui transiunt, sed secundum quod aliquo modo remanent in humanitate, ratione cicatricum, & scitum gloriae, quae in ea perseverant. Veluti dicunt, idcirco passio & resurrectio Christi dicuntur causae nostrae salutis & resurrectionis, quia humanitas Christi, ut per passionem & resurrectionem immutata, modificata, ac determinata, ad hos effectus praestandos à Deo instrumentum assumitur.

Obicies sextò: In humanitate Christi non est virtus sufficiens ad physicè causandam gratiam & alios effectus supernaturales: Ergo non causat illos physicè. Consequentia patet, probatur Antecedens. Nam vel talis virtus esset corporea, vel spiritalis? Non corporea, alias non posset subiectari in anima Christi, nec concurrere ad effectum spirituale, qualis est productio gratiae: neque etiam spiritalis, quia non potest recipi in corpore Christi, quidquid enim recipitur, ad modum recipientis recipitur, atque ad corporeum esse debet, si ejus subiectum sit corpus: Ergo &c.

Respondeo negando Antecedens, ad cuius probationem dico, virtutem constituentem humanitatem Christi in ratione instrumenti physici, esse spirituale, licet recipiatur in subiecto corporeo: Ratio est, quia licet virtus spiritalis ex natura sua permanens & completa, quae est ea quam habet causa principalis, neque recipi in subiecto corporeo, bene tamen illa quae ex natura sua est transiens & incompleta, qualis est virtus humanitatis Christi ad patrandum miracula, & causandam gratiam, ut potest consistit vel in motione, vel in qualitate transiens, siue transeunte. Solutio desumitur ex D. Thoma infra quaest. 62. art. 4. ad 1. ubi proposita eadem objectionem, sic respondet: Ad primum dicendum quod virtus spiritalis non potest esse in receptiva, per modum virtutis permanentis & completa: nihil tamen prohibet esse in corpore virtutem spiritualement instrumentalem, in quantum scilicet corpus potest moveri ab aliqua substantia spiritali ad aliquam effectum spiritualement inducendum, iuxta quam conditionem debet similiter distingui illud axioma, Quidquid recipitur, ad modum recipientis recipitur, & concedi, si illud quod recipitur sit permanens; negari verò si sit solum virtus transiens. De quo fufius in Tractatu de sacramentis.

§. III.

Corollarium notatu dignum.

EX dictis inferes, gratiam miraculorum in Christo, non fuisse virtutem aliquam, seu qualitatem permanentem habitualiter in illo, sed qualitatem naturae suae finentem & transeuntem, quamvis propter dignitatem subiecti, in eo fuerit per modum habitus.

Prima pars hujus corollarii patet ex dictis.